

DLI-NOTAT

29/4 2015
AUA/LKB/KAA

Det Europæiske Semester og DLi's rolle

Processerne inden for rammen af Det Europæiske Semester omfatter en national proces hvor Kommissionen årligt offentliggør landespecifikke anbefalinger og Rådet henstillinger til de enkelte medlemslande, herunder Danmark. De enkelte medlemslande skal årligt tilberedte rapporter til EU-niveauet med blandt andet et nationalt reformprogram. Det er væsentligt, at DLi og dets medlemsorganisationer bliver inddraget i den nationale proces og følger den europæiske proces, sidstnævnte i samarbejde med ETUCE. DLi bør løbende være i dialog med særligt Undervisningsministeriet om de landespecifikke anbefalinger til Danmark, til indhold og proces i Det Europæiske Semester samt generelt om at sikre inddragelse af DLi i de nationale processer. Folketinget er en anden væsentlig aktør i denne sammenhæng, herunder særligt Europaudvalget og Børne- og Undervisningsudvalget.

Forslag til DLi synspunkter og spørgsmål

Beskæftigelse og vækst er EU's "alibi" for uddannelsespolitiske anbefalinger, som er et nationalt anliggende. Dette er også tydeligt i Det Europæiske Semester. Fokus og anbefalinger er derfor primært outputorienterede i de forskellige dokumenter. Det er nødvendigt, at EU's anbefalinger baserer sig på, at uddannelsernes form og indhold bestemmes nationalt. Men det bidrager samtidig til, at logikken og argumentationen i de forskellige forslag ikke indeholder pædagogiske og didaktiske aspekter. Det bør dog være muligt, også i EU-regi, at understrege vigtigheden af at sikre autonomi og ordentlige forhold for de involverede professioner i uddannelsessektoren for at sikre kvalitet i uddannelse. Det er afgørende for at Danmark kan løse sine uddannelsespolitiske udfordringer, at interessenter, herunder DLi's medlemsorganisationer, er inddraget i udvikling, implementering og opfølgning af uddannelsespolitiske initiativer og reformer. Dette bør understreges også i sammenhæng med Det Europæiske Semester.

Landespecifikke anbefalinger:

1. Kommissionen angiver, at Danmark har det dyreste uddannelsessystem i EU, men kun middelmådige resultater. Den sammenligning af landenes udgiftsniveauer der danner grundlag for denne antagelse bør være genstand for en nærmere undersøgelse. Såfremt det eksempelvis er SU-systemet der er udslagsgivende, siger sammenligningen ikke meget om udgifterne til eksempelvis de enkelte dele af sektoren og kerneydelsen undervisning. Der bør indledes en dialog med Undervisningsministeriet om denne problemstilling
2. Frafaldsproblematikken, herunder elever med indvandrerbaggrund og/eller socio-økonomisk svag baggrund fremhæves af Kommissionen som en særlig problemstilling for Danmark. I den sammenhæng bør det fremhæves, at ressourcerne, herunder de menneskelige, til vejledning, inklusion og specialun-

DLI-NOTAT

dervisning ikke er tilstrækkelige til på de områder at bidrage til at løse problematikken. De seneste reformer på områderne må anses for ikke at bidrage positivt til situationen

3. Kommissionen angiver på baggrund af en undersøgelse fra AE, at Danmark kan risikere at mangle højtuddannet arbejdskraft i 2020. Det kan i denne sammenhæng bl.a. være relevant at gøre Kommissionen opmærksom på de krav der stilles til de videregående uddannelser om at nedsætte antallet af uddannelsespladser på en række uddannelser med lav beskæftigelsesgrad hos de færdiguddannede
4. Erhvervsuddannelsessystemets udfordringer med for få praktikpladser, højt frafald og visse kvalitetsproblemer angives som problemstillinger for erhvervsuddannelserne der ellers høster ros. Regeringen vil angiveligt angive at reformen bidrager til at løse disse problemer. Der bør udarbejdes DLI input til dette
5. Kommissionen har ikke fokus på lærere, pædagoger og underviseres uddannelse og efter- og videreuddannelse samt self-efficacy, der angives som vigtige elementer for kvalitet i uddannelse i bl.a. TALIS. Dette er vigtige områder for at sikre kvaliteten i uddannelse. Rammer og strukturer på uddannelsesområdet er vigtige faktorer for læreres self-efficacy, og giver anledning til bekymring som ikke har Kommissionens opmærksomhed i forhold til Danmark

Proces og inddragelse

Kommissionen understreger vigtigheden af at de nationale interessenter og arbejdsmarkedets parter inddrages i processerne omkring det nationale semester. Det gælder bl.a. i forhold til det nationale reformprogram, samt i udvikling og implementering af reformer og politikker. Også OECD¹ angiver, at inddragelsen er væsentlig for en succesfuld implementering af uddannelsesreformer, ligesom OECD understreger betydningen af opfølgning på reformer.

1. DLI og dets medlemsorganisationer skal inddrages i de nationale processer omkring Det Europæiske Semester, herunder det nationale reformprogram og Danmarks tilbagemeldinger på de landespecifikke anbefalinger, Europa 2020 og Uddannelse 2020.
2. DLI kan foreslå ministeriet, at der hvert efterår gennemføres en høring og drøftelse af årets semesterproces, herunder landeanbefalinger, henstillinger og reformprogram. Her skal der være mulighed for at komme med synspunkter og input til den kommende semesterproces for det efterfølgende år. I foråret bør der være (skriftlig) høring om landerapport og henstillinger når disse foreligger. Her er der ofte meget kort frist, så efterårets drøftelse og høring skal bidrage til at de mere generelle synspunkter til den nationale semesterproces får en mere dybdegående og principiel drøftelse. Høringer og drøftelser skal finde sted inden for rammen af EU-specialudvalget.

Relevante rapporter for den nationale semesterproces 2015

Nedenfor følger en sammenfatning af uddannelseselementerne i relevante dokumenter af betydning for den nationale semesterproces samt Det Europæiske Semester i 2015.

¹ OECD (2015): Education Policy Outlook 2015

DLI-NOTAT

Kommissionens landerapport 2015

- Kritik af at indvandrere fra lande uden for EU i høj grad står udenfor arbejdsmarkedet. Forskelle i uddannelse og diskrimination er mulige forklaringer. Forskellene i uddannelsesresultater mellem elever med ikke-indvandrerbaggrund og indvandrerbaggrund er blandt de højeste i EU
- Risikoen for at havne uden for arbejdsmarkedet i "social eksklusion" er ikke faldet. Unge uden uddannelse har en særlig høj risiko for at havne i denne gruppe
- Det danske uddannelsessystem bliver fortsat beskrevet som ineffektivt, da det er det dyreste i EU, men kun opnår middelmådige resultater
- Danmark risikerer at have mangel på højtuddannede allerede i 2020
- Erhvervsuddannelsessystemet roses i et vist omfang, men det høje frafald og manglen på praktikpladser kritiseres, ligesom der anses at være nogle generelle problemer med kvaliteten
- Danske studerende er lang tid om at gennemføre sin uddannelse. Taxametersystemet bliver udpeget som et problem i denne sammenhæng
- Der er stadig et problem med, at de færdiguddannedes færdigheder ikke matcher arbejdsmarkedets efterspørgsel
- Danmark er også et af de lande, som har de længste overgangsperioder i uddannelsessystemet

Rådets henstillinger til Danmark 2014

- Danmark får kritik for at ikke have gjort tilstrækkeligt for grupper, der står udenfor arbejdsmarkedet. I denne sammenhæng understreger man at *"reformerne af førtidspensions- og fleksjobordningerne er begyndt at vise resultater, kontanthjælpsreformen er trådt i kraft, der er vedtaget en sygedagpengereform, og i april fremlagde regeringen et reformforslag vedrørende de aktive arbejdsmarkedspolitikker"*. Rådet henstiller derfor Danmark til at *træffe yderligere foranstaltninger for at fremme beskæftigelsesegnetheden for de personer, der befinder sig på kanten af arbejdsmarkedet, at forbedre uddannelsesresultaterne, navnlig hos unge med indvandrerbaggrund, at effektivisere erhvervsuddannelserne, lette overgangen fra uddannelse til arbejdsliv, herunder gennem mere udbredt arbejdspladslæring og flere praktikpladser*
- Erhvervsuddannelse bliver kritiseret for højt frafald og manglende praktikpladser, erhvervsskolereformen bliver nævnt som mulig bidrager til løsning

Kommissionens forslag til rådskonklusioner om retningslinjer for beskæftigelsespolitikken

Kommissionen har foreslået nye retningslinjer for beskæftigelse i Europa 2020-strategien. Disse er ikke blevet ændret siden strategien blev vedtaget. Retningslinjerne skal vedtages af Rådet i efteråret 2015. Parlamentets rolle er kun rådgivende. Den foreslåede strategi har fire hovedpunkter:

1. Øge efterspørgsel på arbejdskraft. Blandt andet gennem at fjerne barrierer og at skifte "skattebyrden" væk fra arbejdskraften
2. Øge arbejdskraftsudbud og færdigheder
3. Forbedre arbejdsmarkedets funktionalitet. Aktiv arbejdsmarkedspolitik udpeges som særlig vigtig i denne sammenhæng. Herudover var bevægelighed, adækvat fleksibilitet OG beskyttelse betydningsfuldt.

DLI-NOTAT

4. Retfærdighed sikret gennem sociale sikkerhedssystemer

I retningslinjerne opfordres medlemslande til at bekæmpe "strukturelle svagheder" i uddannelsessystemet på alle trin. Det er også værd at lægge mærke til, at ingen af Kommissionens nye foreslåede retningslinjer for beskæftigelse indeholder referencer til uddannelse i overskriften, hvor to ud fire af de retningslinjer der blev vedtaget i 2010 nævnte uddannelse. Delvis kan dette forklares med at overskrifterne er omformuleret til at "strømlines" i forhold til overordnede mål. Uddannelse fylder dog også mindre i beskrivelserne af, hvordan de nye mål skal gennemføres.

Rådets beskæftigelsesrapport 2015

- Den høje langtidsarbejdsløshed i Europa er i fokus. Også i de lande, der klarer sig bedre, understreger man, at det er et stort problem, at store grupper står uden for arbejdsmarkedet
- Uddannelse bliver i flere sammenhænge fremhævet som en nøgle til at løse disse problemer. "Investeringer i menneskelig kapital" er en tilbagevendende formulering
- Erhvervsuddannelser fylder meget i løsningsforslagene. I indførelse af en ungdomsgaranti, der skal garantere unge et job eller en uddannelsesplads efter fire måneder, har erhvervsuddannelser også en særlig vigtig rolle at spille
- Unge der ikke gennemfører en kompetencegivende uddannelse er også i fokus. I denne sammenhæng bliver børn og unge med indvandrerbaggrund givet særlig opmærksomhed

Det nationale reformprogram 2015

Tiltag på uddannelsesområdet for at efterleve de landespecifikke anbefalinger for Danmark

I reformprogrammet angives det, at Danmark samlet set har gjort fremskridt i forhold til at følge op på anbefalingerne. Det bekræftes af Europa-Kommissionens landerapport for Danmark offentliggjort i februar 2015. Heraf fremgår det, at Kommissionen vurderer, at Danmark fører en ansvarlig finanspolitik. Samtidig vurderes det, at der er gjort nogle fremskridt i forhold til at forbedre beskæftigelsesegnetheden for personer på kanten af arbejdsmarkedet.

Reformer af arbejdsmarkedet og initiativer på uddannelsesområdet sigter blandt andet på at forbedre beskæftigelsesmulighederne for personer på kanten af arbejdsmarkedet, og på at få bedre resultater i uddannelsessystemet. Regeringen arbejder for at sikre fagligt stærke uddannelser af høj kvalitet og relevans i forhold til beskæftigelse, så uddannelserne bidrager aktivt til vækst, produktivitet og velstand i Danmark.

Folkeskolereformen:

Man kan endnu ikke se effekterne af denne, men regeringen har iværksat en række understøttende initiativer samt evaluerings- og opfølgingsinitiativer.

Aftale om bedre erhvervsuddannelser og styrket uddannelsesgaranti:

Antallet af praktikpladser er uændret, skolepraktik er steget og derfor forudser de, at gennemførselsraten stiger.

DLI-NOTAT

Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser:

Fuldt ud implementeret i perioden 2015-2016. Disse reformer af erhvervsskolerne skal sikre et mere effektivt system med mindre frafald og større gennemførelse.

Det er et helt centralt mål for regeringen at styrke faglighed og kvalitet i folkeskolen, på ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser. Samtidig er det regeringens mål, at mindst 25 procent af eleverne vælger en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse, at flere gennemfører en erhvervsuddannelse, og at de danske unge kommer hurtigere gennem uddannelsessystemet. Det er endvidere regeringens mål at styrke kvalitet og relevans for efterfølgende beskæftigelse på de videregående uddannelser, og at voksen- og efteruddannelserne styrkes markant frem mod 2020. Indsatsen vil samlet set bidrage til at forbedre udbuddet af veluddannet arbejdskraft og bidrage til øget vækst og beskæftigelse.

Tiltag på uddannelsesområdet for at bidrage til opfyldelse af Europa 2020-strategien

Danmark bidrager til opfyldelse af EU-målene gennem de nationale mål, som imidlertid opgøres efter andre metoder end EU-målene.

Indsatsen vil samlet set bidrage til at forbedre udbuddet af veluddannet arbejdskraft og bidrage til øget vækst og beskæftigelse.

Folkeskolen

Reformens mål er, at alle elever skal blive så dygtige, de kan, at folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater, samt at tilliden til og trivslen i folkeskolen skal styrkes. Implementeringen forløber som planlagt og understøttes og følges af Undervisningsministeriet. Det er endnu for tidligt at konkludere med hensyn til reformens effekter.

Der er indført evaluerings- og opfølgingsmekanismer i forhold til elevernes trivsel og faglighed.

Kvalitetsudvalget

Der henvises til en række anbefalinger til styrkelse af kvalitet og relevans i de videregående uddannelser. Anbefalingerne omfatter blandt andet forslag til ændring af strukturen på de videregående uddannelser, øget dimensionering, gennemsigtighed i den enkeltes uddannelsesvalg, øget åbenhed og gennemsigtighed om kvalitet og relevans, studieintensitet, optagelsessystemet, censorområdet, god undervisning mv. Med *Vækstpakke 2014* fra juni 2014 er der taget initiativer til at følge op på nogle af anbefalingerne. Regeringen vil i foråret 2015 tage stilling til eventuelt yderligere initiativer, bl.a. i samarbejde med uddannelsesinstitutionerne.

Reform af SU-systemet og rammerne for studiegennemførelse

Der blev i april 2013 indgået en politisk aftale om en reform af SU-systemet og rammerne for studiegennemførelse. Reformen bygger på en præmis om et fortsat velfungerende og effektivt SU-system, som sikrer unges mulighed for at få en uddannelse, uanset social baggrund.

Internationaliseringshandlingsplan

I forhold til ovenstående er der fokus på tiltrækning og fastholdelse af internationale studerende i Danmark samt at øge internationaliseringen af de videregående uddannelser.

DLI-NOTAT

Grøn, økonomisk og social bæredygtighed

Ovenstående er et tema i det nationale reformprogram for 2015. Uddannelse bliver nævnt i forhold til udsatte børn.

Udsatte børn skal have lige muligheder

I forhold til ovenstående er der fokus på folkeskolen og dens betydning for at bryde den negative sociale arv. Der er defineret et mål om at udsatte børn skal klare sig bedre i de nationale test i læsning og matematik.

Inddragelse af Folketinget og interesser

Folketinget skal inddrages mere i Det Europæiske Semester, blandt andet gennem en øget inddragelse af Europaudvalget og Finansudvalget i forhold til drøftelserne om Det Europæiske Semester og det nationale reformprogram – i praksis betyder dette, at regeringen orienterer udvalgene om Det Europæiske Semester ved yderligere tre samråd

Regeringen orienterer på et fælles samråd udvalgene om Kommissionens udkast til landespecifikke anbefalinger.

Kontaktudvalget for Europa 2020-strategien (30 regionale og lokale myndigheder samt en bred vifte af interesseorganisationer, herunder arbejdsmarkedets parter) fungerer som et parallelt hørings- og konsultationsled på vækst- og beskæftigelsesområdet. Udvalget mødes typisk fire gange om året. I første halvår holdes kontaktudvalget informeret om udviklingen i forhold til processer omkring Det Europæiske Semester, den aktuelle europæiske vækst- og beskæftigelsesdagsorden samt udarbejdelsen af det nationale reformprogram. I andet halvår afholdes temamøder med fokus på elementer af vækst- og beskæftigelsesdagsordenen, f.eks. blev der i november 2013 afholdt et møde ledet af handels- og europaministeren med fokus på social dumping. Udkast til Danmarks Nationale Reformprogram 2014 blev sendt i høring i kontaktudvalget ultimo februar og drøftet på et møde i udvalget den 27. februar 2014 med efterfølgende mulighed for udvalget til at afgive skriftlige bemærkninger. Udvalgets bemærkninger er så vidt muligt søgt afspejlet og indarbejdet i det nationale reformprogram. FTF og LO's fælles høringssvar i forbindelse med det nationale reformprogram 2015 henviser ikke til uddannelse. Deres høringssvar i forbindelse med det nationale reformprogram for 2014 henviser til uddannelse og omtaler erhvervsskolereform, en ny "kombineret" ungdomsuddannelse, start- og studie gennemførelse, Udvalget for kvalitet og relevans i de videregående uddannelser og støtter op om, at der skal fokuseres på, at der opnås større sammenhæng mellem uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet.